

ACC. N:R M. 16786:1-8.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ulla Larsson
Härad: Norra Åsbo Berättare: Hulda Johansson
Socken: Örkelljunga Berättarens yrke: frk.
Uppteckningsår: 1967 Född år 1892 i Åsljunga, Örkelljunga sn

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bröllop och bröllopseder. s. 1-8.

omum. fråge-
listas utarb. av
ds. Johansson

LUF 52

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16786:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kontakter. Marknaderna, t.ex. den i Örkelljunga, var en populär träffpunkt för ungdomen förr. Kyrkobesök och sommarstormöten i missionshuset gav också ungdomen tillfällen att träffas. Sedan fanns det dans-tillställningar, t.ex. i Örkelljunga Skyttepaviljong, och även logdans förekom. Majstång fick man först 1907. Dans förekom också på julbjudningarna.

När järnvägen kom till, brukade man samlas vid stationen.

Ofta gifte man sig inom socknen. I Lärkesholm t.ex. var det ett sådant ingifte, att alla var släkt med varandra. Man hade inte så mycket kontakter utanför socknen på den tiden. Inte heller de som hadedet - t.ex. krämare - gifte sig utanför socknen. Det var dessutom inte så vanligt, att en dräng eller piga, som arbetade borta på en annan gård gifte sig där. Jag vet inte, om det någon gång hände, att föräldrarna bestämde giftermålet. Äktenskapsförmedlare förekom inte här.

Hemgift skulle varje brud ha. Jag vet en gubbe, som hade en dotter,

ACC. N:R M. 16786:2.

2
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

som var sned i armen. Hon fick två eller tre tusen kronor mer i hemgift än de andra döttrarna. I övrigt skulle varje tös med lite ordning väva och sy på sin hemgift. Hemgiften spelade en stor roll. Några större differenser, när det gällde rikedom, fanns det dock inte här. Därför betydde det mest, om pågen var duktig.

Frieri. Hur frieriet gick till, vet jag inte, men jag har hört, att fästmän skulle ha en gåva vid frieriet, om fästmannen hade råd. Det var oftast en klocka eller en psalmbok.

Förlovning. Jag vet inte, om förlovningen gick till på något särskilt vis. Vid trolovning gick man till prästen, men det var ovanligt. I allmänhet var man inte förlovad någon längre tid, men det var olika. Det berodde på ens arbete, omman använde ringarna i vardagslag. Bönderna hade dem oftast på bara vid begravningar och i kyrkan.

Lysning. Lysningen skulle absolut nödvändigt ske i ny. Då blev det

ACC. N:R M. 16786:3.

3
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

bättre ränteligt med avkomman. I allmänhet tog man ut lysningen rätt långt före bröllopet. De som inte hade råd tog bara ut lysning. På 1920-talet kom det en lag om, att man måste gifta sig inom tre månader.

Det förekom inte här, att man gick i någon grannkyrka första lysningsdagen.

Lysningsgåvor var inte så vanliga som bröllopsgåvor. Alla skulle dock ge något, även om det var aldrig så lite.

Förspel till bröllopet. Några gillan före bröllopet förekom ej.

Bröllopet. Vilken tidpunkt på året man gifte sig var mycket olika.

Helst skulle det emellertid vara en lördag. Fredagar borde man däremot undvika, varförvet jag inte. Man gifte sig lika mycket hemma som i prästgården. På vintrarna var det dock flest hemmavigslar, vilket berodde på, att man slapp köra i kylan. Kyrkbröllop var ovanliga, trots

ACC. N:R M. 16786:4

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

att det ansågs finast att gifta sig i kyrkan. De kyrkbröllop som förekom ägde mest rum om somrarna, då man kunde köra med ståt. Hemmabrölloopen, som alltid vari brudens hem, var mer påkostade än bröllopen i prästgården. De som ägde stora bondgårdar hade ofta bröllopen hemma. Annars var det enklare att gå till prästgården, och de som ej hade råd till mer, t.ex. torpare, arbetare och tjänstefolk, vigdes där. Vigsel förekom aldrig i samband med gudstjänst och aldrig på förmiddagar. Brudgummen ledde alltid själv in bruden i kyrkan. Här på trakten förekom aldrig kyrkvigsel med "ståt" d.v.s. att en karl gick före brudparet. Bruden bar på den tiden svart klänning, tyllslöja och myrtenkrona. Varje flicka hade ett myrträd. Först på 1930-talets slut fick Örkelljunga kyrka egen silverkrona. De vita brudklänningarna slog igenom någon gång på 1910-talet. Ätminstone var konfirmationsklänningarna vita här 1914, och vita brudklänningar förekom redan tidi-

ACC. N:R M. 16786:5.

5
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gare. Vigslingarna var av guld, om man hade råd.

Bröllop och barndop var förr ganska gemensamt. Bruden var ofta med barn. Det blev dock mer ovanligt efter Reiserska stiftelsens tillkomst. Alla ville ju ha den brudgåva, som man kunde få, om bruden inte fick barn förrän nio månader efter bröllopet. Om bruden var havande hade man aldrig kyrkbröllop, och hon borde i så fall inte ha krona. Det har hänt, att prästen lyft kronan av bruden eller lagt en vit duk över kronan.

Bruden skulle kläs av bruaframman, och det fick inte ske öppet för allmänheten. Fästmannen fick inte se sin brud, förrän det var tid för vigseln. Bruaframman och hennes man, som ofta var släkt med brudparet, var bröllopsvittnen, om det ej fanns tärnor. Framman skulle också sitta bak brudparet i charabangen och ordna med slöjan. På hemvägen från bröllopet brukade vänner och bekanta, som bodde utefter vägen,

ACC. N:R M. 16786:6.

6
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

bjuda bröllopsföljet på vin eller brännvin och kakor såsom krokaner och mandelkransar.

Jag kommer nog aldrig att glömma första gången, som jag själv var med på ett bröllop. Jag var brudnäbb. Det regnade alldeles förfärligt, men vi ungar fick ändå inte lov att sitta upp i vagnen hos brudparet. Ungar i brudvagnen var något hemskt.

Oftast hade man kalas efter bröllopet och det var alltid i brudens hem. Om det var ett stort bröllop, hade man också efterkalas. De som inte hade fått plats, och de, som det inte var nödvändigt att bjuda på bröllopsdagen, var bjudna då. Man hade bjudning i det nya hemmet senare, när man kommit till ro. I synnerhet släkten inbjöds. Om man hade råd och plats, bjöd man fler. Var det ett stort och förnämt bröllop, var dessutom präst och klockare medbjudna. Prästen satt alltid invid brudparet, och i övrigt skulle de rikaste ha de förnämsta

ACC. N:R M. 16786:7.

7
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

platserna. Det skulle krusas för den, som hade fått den bästa platsen. Ofta fick man bjuda länge, innan gästerna tog plats. Matlagningen skötte gärna en erkänd kokerska, som brukade gå omkring och laga mat. Det var i allmänhet ett strängt fruntimmer. Pigan eller någon främmande person serverade. Först fick man smörgåsbord. Det kunde vara syltor, korvar, sillsallad och annat, som lagades på gården. Därefter åt man makaroner eller bruna bönor. Skulle det vara riktigt förnämt, bjöd man i stället på kalvfrikassé. Som efterrätt hade man vanligen risgrynsgröt och "vinsoppa" d.v.s. saftsoppa.

Här på orten förekom ej dans på bröllopen. Att man skulle dansa kronan av bruden var ej brukligt här, men jag har hört talas om det. Det gick till så, att töserna dansade i ring kring bruden, som skulle sätta kronan på någon av dem. Den som fick kronan skulle stå brud nästa år. Man skulle också ropa ut brudparet. De brukade visa sig med tärna och

ACC. N:R M. 16786:8.

8
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

marskalk på bron och stod kvar, tills folk hurrade för dem. Ju längre de fick stå, desto större ära var det. Om det var vinter och kallt, visade sig brudparet bara i ett stort fönster.

Äreporten reste bekanta, som ej var med på bröllopet. Ofta väntade man dock med detta, tills brudparet flyttade in i sin egen gård.

När bröllopsfesten var över, gällde det för gästerna att smyga sig bort, utan att brudparet märkte det. Man brukade om möjligt följas åt.

Den som först gick ifrån, skulle nämligen först dö.

Första söndagen efter vigseln gick brudparet i kyrkan.